

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI**

REFERAT

Mavzu: Axborot tushunchasi va uning o'lchov birliklari

**Bajardi: Shokirov T
Qabul qildi: Doliyev Sh**

SAMARQAND-2015

REJA:

- 1. Axborot tushunchasi va uning turlari**
- 2. Axborotni kompyuterda tasvirlash**
- 3. Axborotning o'lchovi va hajm birliklari**

Foydalanilgan asosiy adabiyotlar

- O'zbekiston Respublikasining «Axborotlashtirish to'g'risida»gi Qonuni\\«Xalq so'zi» gazetasi, 2004 yil 11 fevral.
- O'zbekiston Respublikasining "Elektron hujjat almashuvi tug'risida"gi Qonuni\\«Xalq so'zi» gazetasi, 2004 yil 20 may.
- O'zbekiston Respublikasining "Elektron tijorat to'grisida"gi Qonuni\\«Xalq so'zi» gazetasi, 2004 yil 21 may.
- O'zbekiston Respublikasining "Elektron to'lovlar to'grisida"gi Qonuni\\«Xalq so'zi» gazetasi, 2005 yil 17 dekabr.
- I.Karimov. Jahon moliyaviy-iqtisodiy inqirozi, O'zbekiston sharoitida uni bartaraf etishning yo'llari va choralari. Toshkent-O'zbekiston, 2009. -56 b.
- I.Karimov. O'zbekiston Konstitutsiyasi - biz uchun demokratik taraqqiyot yo'lida va fuqarolik jamiyatini barpo etishda mustahkam poydevordir. Prezident I.Karimovning O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 17 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi ma'ruzasi\\"Xalq so'zi" gazetasi, 2009 yil 6 dekabr.
- I.Karimov. Asosiy vazifamiz - Vatanimiz taraqqiyoti va xalqimiz farovonligini yanada yuksaltirish. Prezident Islom Karimovning 2009 yilning asosiy yakunlari va 2010 yilda O'zbekistonni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasining majlisidagi ma'ruzasi\\"Xalq so'zi" gazetasi, 2010 yil 30 yanvar.
- «Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Prezidenta Farmoni\\«Xalq so'zi» gazetasi, 2002 yil 6 iyun.
- «Kompyuterlashtirishni yanada rivojlantirish va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida»gi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Qarori\\«Xalq so'zi» gazetasi, 2002 yil 8 iyun.
 - Aripov M., Begalov V., Begimqulov U., Mamarajabov M. Axborot texnologiyalari. Toshkent: Noshir, 2009. -368 b.
 - Alimov R.X., Begalov B.A., Yulchiyeva G.T., Alishov Sh. Iqtisodiyotda axborot texnologiyalari: O'quv qo'llanma. Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2005. -184 b.
 - Aripov M, Tillayev A. Web sahifalar yaratish texnologiyalari. Toshkent, 2006. -170 b.
 - Aripov M., Kobiljanova F.A., Yuldashev Z.X. Informatika. Informatsionno'e texnologii. Tashkent: Universitet, 2005. -350 s.
 - Begalov B.A., Sultanova SM. Informatsionno'e sistemo' buxgalterskogo ucheta: problema', poiski, resheniya. Tashkent: Fan, 2009. -116 s.
 - Begalov B.A., Jukovskaya I.E., Li D.M. Informatsionno-kommunikatsionno'e texnologii v turizme Uzbekistana. T.: Fan, 2008.-134 s.
 - Begalov B.A., Kudaybergenov A.K. Effektivnost ispolzovaniya informatsionno-kommunikatsionno'x texnologiy na predpriyatiyax. Tashkent: Fan, 2007. -140 s.

Axborot tushunchasi

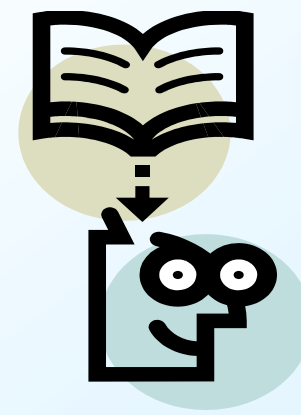
- **Informatika** sohasining asosiy resursi bu – **axborotdir**.
- «**Axborot**» so'zi lotincha «**information**» so'zidan olingan bo'lib, biror ish holati yoki ish faoliyati haqida ma'lum qilish, xabar berish, biror narsa haqidagi ma'lumot, degan ma'noni anglatadi
- **Axborot** - olamdagi butun borliq, undagi ro'y beradigan xodisalar va jarayonlar xaqidagi xabar va ma'lumotlardir. **Axborot** inson nutqida, kitobdagi matnlarda, musavvir tasvirida va boshqalarda mavjuddir.

Axborotni almashish

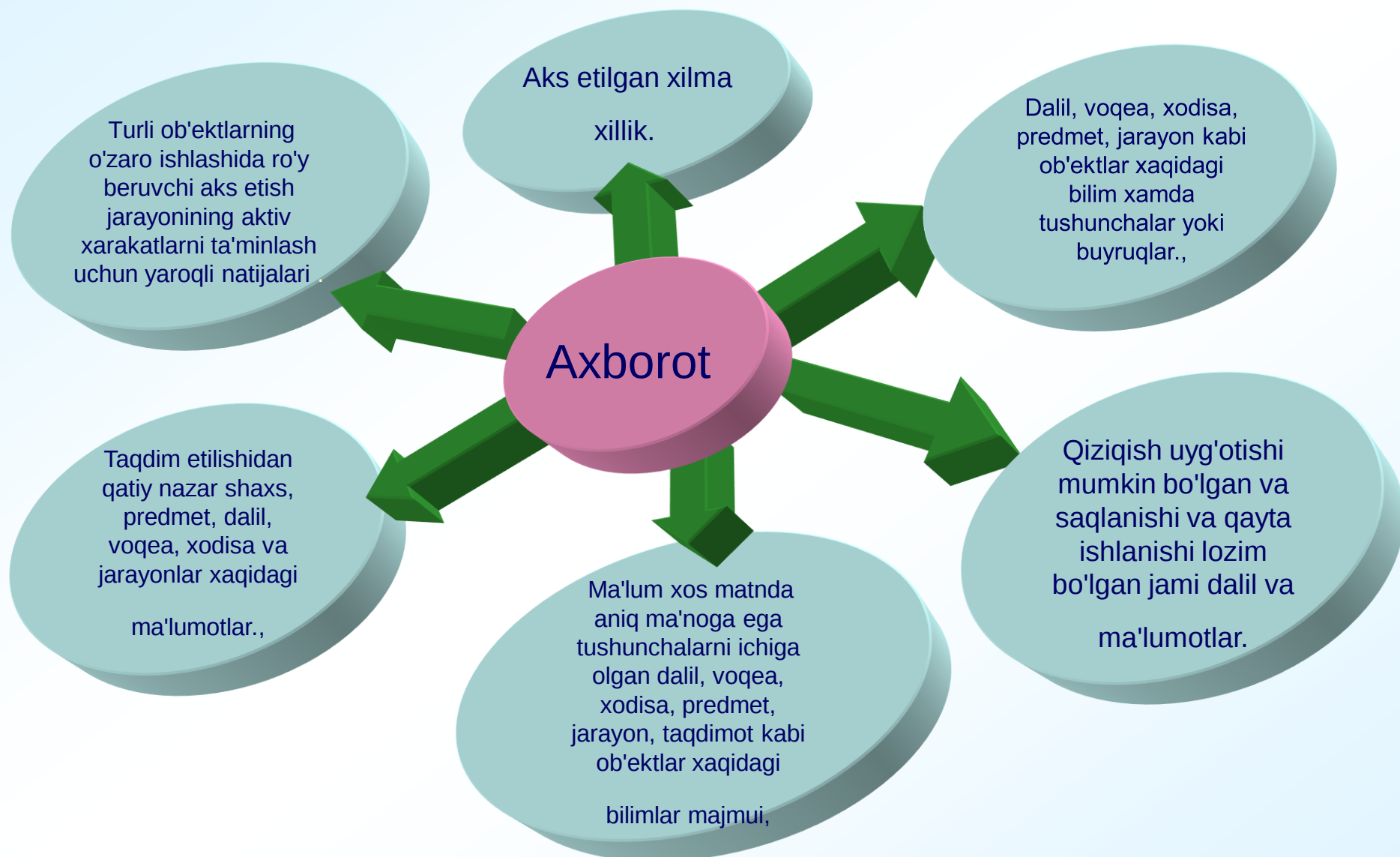

Moliyaviy kelishuv

Fikr

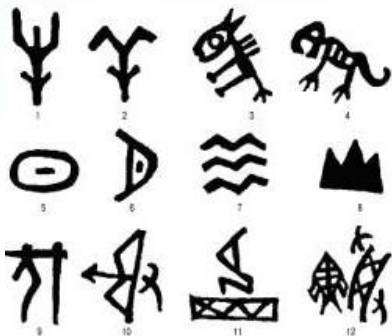
Axborot tushunchasi

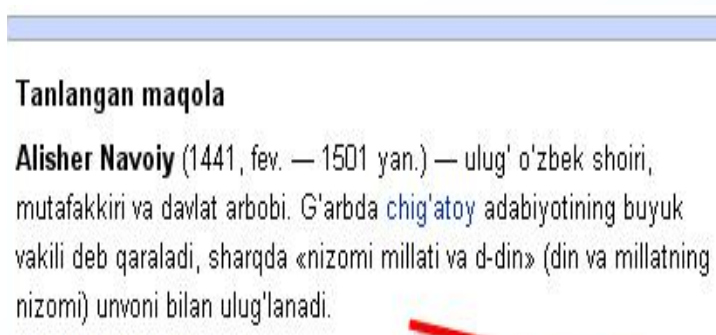
Axborot = ma'lumot+ma'no

Axborot va uning turlari

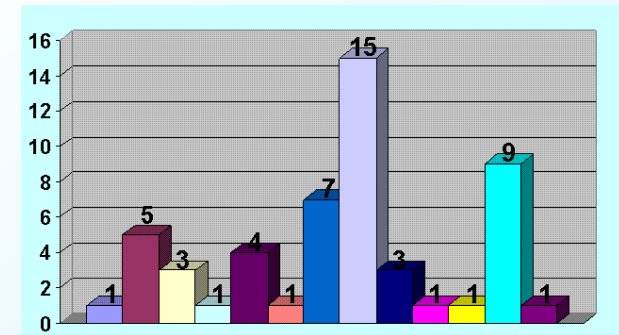
- Axborot manbalari va iste'molchilarning har xilligi axborot shaklining turli ko'rinishda bo'lishiga olib keladi:
 - **Belgili** – turli ishoraviy belgilardan iborat axborotlar.
 - **Matnli** – xarf, raqam va belgilar to'plamidan tarkib topgan axborot.
 - **Grafik** – tasvirlardan iborat bo'lgan tasavvur ko'rinishidagi axborot

Belgili

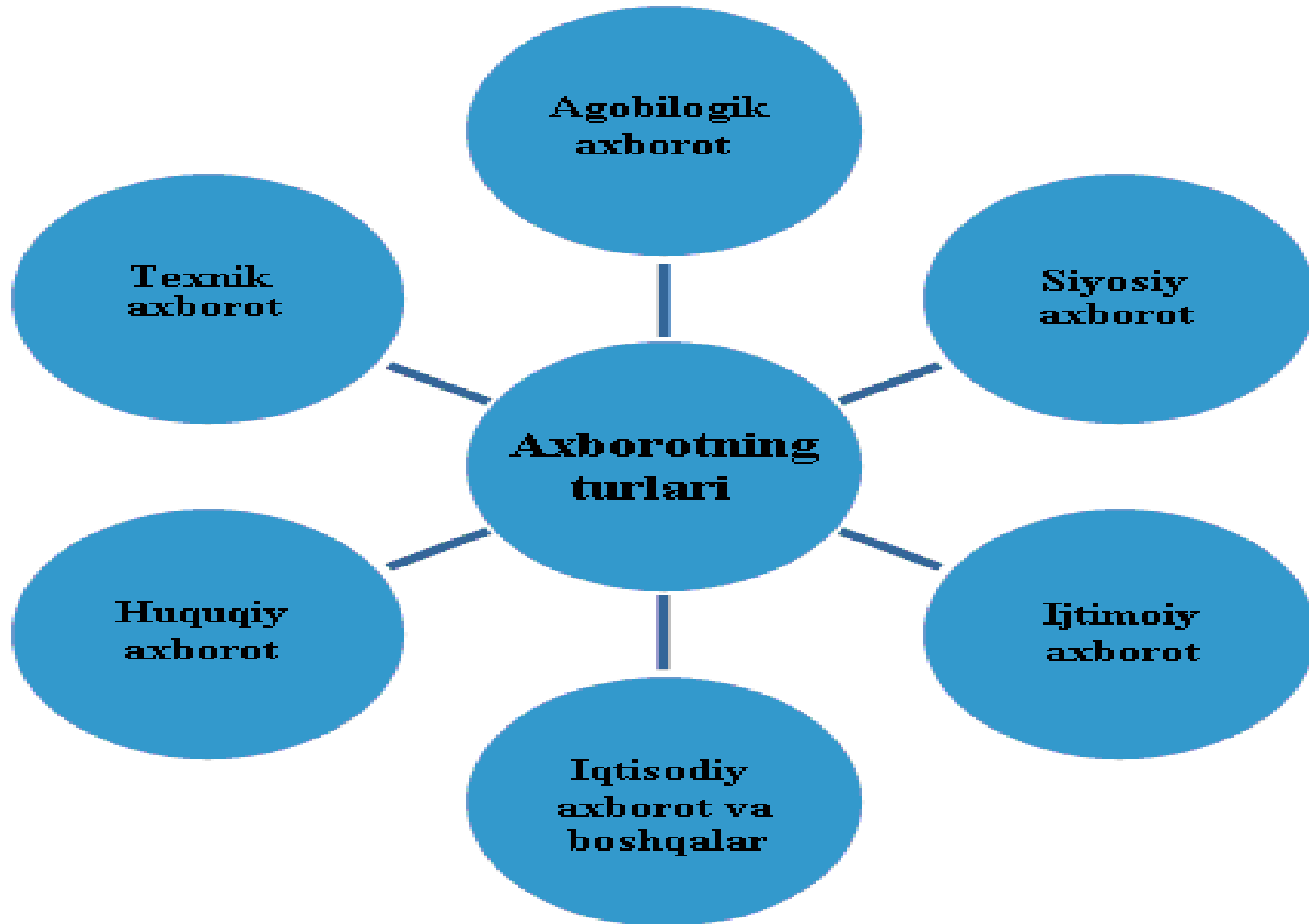

Matnli

Grafik

Axborot va uning turlari

Axborotlarni uzatish

- Axborotlarni uzatish turli xil usullarda, ya'ni xabarchi yordamida, pochta orqali, transport vositalari yordamida, aloqa tarmog'idan uzoq masofaga uzatish yordamida amalga oshiriladi. Aloqa tarmog'i bo'yicha uzoq masofaga uzatish usulida ma'lumotlarni uzatish vaqtini sezilarli darajada kamaytiradi.

Axborotni kompyuterda tasvirlash

Kompyuter faqat sonli ko'rinishda ifodalangan axborotni qayta ishlay oladi. Shuning uchun kompyuterda qayta ishlanishi lozim bo'lgan axborotni sonli ko'rinishda tasvirlash kerak. Boshlangich ma'lumot kompyuterga kiritilishi jarayonida har bir raqamga, harfga va belgiga ma'lum bir son mos quyiladi. Kelgusida kompyuterga ishlatiladigan barcha harflarni, raqamlarni va belgilarni qisqarok belgi yoki simvol deb ishlatamiz. Belgilar bilan ularga mos quyiladigan sonlar orasida moslik o'rnatish belgilarni kodlash deyiladi.

Kompyuterda barcha belgilar 0 va 1 raqamlari yordamida kodlanadi. Bunday kodlash **ikkili kodlash** deyiladi. 0 va 1 raqamlari bitlar deb ataladi. Bu atama quyidagi ingliz so'zlarida kelib chikkan: binary digit – ikkilik raqamlar. Har bir belgi 8 ta 0 va 1 lar ketma-ketligi ko'rinishida kodlanadi. Masalan, katta A harfining kodi, 9 raqamining kodi, + va) belgilarining kodi quyidagicha.

A - 01000001

+ - 00101011

9 - 00110011

) - 00101001

Axborotning o'lchovi va hajm birliklari

- Har qanday maxsulotning o'lchov birligi mavjud, masalan litr, metr, kilometr, kilogramm, volt, amper, kubometr va boshqalar.
- Xuddi shunga o'xshash axborotning ham o'lchovi mavjud. Ikkilik sanoq tizimida axborotning eng kichik birligi bit xisoblanadi, bir bit bu bitta "1" yoki bitta "0".
- Bunda signalning mavjudligi "1" bilan yoki yo'qligi "0" bilan ifodalanadi. Bitlarning butun deb qaraladigan tutash ketma-ketligi bayt deb ataladi. Bayt 8 bitga teng deb qabul qilingan.
- Shuningdek katta hajmdagi ma'lumotlar sig'imini o'lchash uchun kilobayt (kb), megabayt (mb), gigabayt (gb), terrabayt (tb) va x.k.o'lchamlar mavjud:
 - $1 \text{ Kb} = 1024 \text{ bayt}$,
 - $1 \text{ Mb} = 1024 \text{ Kbayt}$,
 - $1 \text{ Gb} = 1024 \text{ Mbayt}$,
 - $1 \text{ Tb} = 1024 \text{ Gbayt}$.

Axborotning salbiy va ijobiy ta'siri

- Axborotning ijobiy tomoni shundan iboratki, o'z vaqtida olingan to'g'ri va sifatli axborot turli sohalarda aniq qaror qabul qilish imkonini beradi.
- To'g'ri sifatli axborot insonlar, ayniqsa yoshlarning dunyoqarashini boyitishi, bilim olishi, zamonaviy bilimlar egasi bo'lishi imkonini beradi, zero Prezidentimiz ta'kidlaganlaridek farzandlari sog'lom yurt qudratli bo'lur.
- Axborotning salbiy tomoni shundan iboratki, hozirgi kunda ayrim g'arb davlatlaridan kirib kelayotgan bizning milliy qadriyatlarimizga yot bo'lgan axborotlar va qarashlar hamda insonlar ongini zaharlovchi ma'lumotlar ham mavjud.
- Internet va SMS xabarlar orqali tarqalayotgan jamiyatimizga, qadriyatlarimiz va an'analarimizga, davlatchiligimizga zid bo'lgan nojo'ya axborotlar yoshlarning ongini zaharlashi va ularni noto'g'ri yo'llarga boshlashi mumkin.
- Bunday holatlarning oldini olish bizning vazifamizdir. Har doim axborotdan o'rinli va to'g'ri foydalanish zarur